

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ ๑๒/๖๒ (๑๖ - ๓๑ มี.ค.๖๒)

ปัญหาการอ้างสิทธิ์พื้นที่ทับซ้อนระหว่างสิงคโปร์ - มาเลเซีย

กรณีความขัดแย้งระหว่างมาเลเซียกับสิงคโปร์ เกี่ยวกับการขยายท่าเรือ และการเปิดเส้นทางการบินใหม่ ซึ่งต่างฝ่ายต่างโต้แย้งกันไปมาว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้อธิปไตยของตน โดยการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นการละเมิดอำนาจอธิปไตยของตน ซึ่งผลการหารือที่ผ่านมามีทั้งสองประเทศยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อน มีเพียงมาตรการในการปฏิบัติร่วมกันซึ่งไทยในฐานะประธานอาเซียนต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

สถานการณ์ที่ผ่านมา

จากกรณีที่ดินสิงคโปร์ออกแถลงการณ์ประท้วงมาเลเซีย เมื่อ ๔ ธ.ค.๖๑ เกี่ยวกับแผนการขยายท่าเรือยะโฮร์บาห์รู ซึ่งสิงคโปร์มองว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการละเมิดน่านน้ำของตน วันต่อมามีมาเลเซียเสนอการหารือกับสิงคโปร์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเขตแดนทางทะเลและน่านฟ้า พร้อมทั้งชี้แจงว่าการขยายท่าเรือยะโฮร์บาห์รูนั้นอยู่นอกน่านน้ำของมาเลเซีย ๗ ธ.ค.๖๑ สิงคโปร์ได้แจ้งเตือนให้มาเลเซียนำเรือที่รุกล้ำอธิปไตยออกไปจากน่านน้ำของสิงคโปร์ พร้อมทั้งแสดงถึงความพร้อมของกองทัพสิงคโปร์ที่จะดำเนินการต่อการรุกล้ำของเรือมาเลเซีย ซึ่งในวันเดียวกันมาเลเซียได้โต้แย้งว่า ปัญหาเขตแดนทางทะเลและทางอากาศระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ ควรยุติลงด้วยการเจรจาบนพื้นฐานข้อกฎหมายและสิทธิที่มีอยู่

การเจรจา เมื่อ ๑๐ ธ.ค.๖๑ สิงคโปร์แสดงความผิดหวังที่มาเลเซียปฏิเสธการยุติการขยายท่าเรือยะโฮร์บาห์รู และเรียกร้องให้มาเลเซียยุติการบุกรุกน่านน้ำของสิงคโปร์ ต่อมามีมาเลเซียออกแถลงการณ์แสดงความยินดีที่สิงคโปร์ย้ายการติดตั้งระบบวิทยุช่วยการเดินอากาศสำหรับการขึ้น-ลงของเครื่องบิน ไปอยู่ทางตอนใต้ของสนามบิน Seletar จากเดิมที่วางแผนจะติดตั้งทางตอนเหนือ ซึ่งต้องบินผ่านเขตน่านฟ้ามาเลเซีย

สถานการณ์ล่าสุด ทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์เห็นพ้องจะปฏิบัติตามมาตรการ ๕ ข้อ เพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาททางทะเลระหว่างกัน คือ

(๑) ให้ทั้งสองฝ่ายระงับการใช้พื้นที่ที่อ้างสิทธิ์ (๒) ให้ระงับกิจกรรมเชิงพาณิชย์ในพื้นที่ชั่วคราว (๓) ไม่ให้เรือของภาครัฐของทั้งสองประเทศเข้ามาในพื้นที่ (๔) เรือทั้งสองประเทศต้องปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (UNCLOS) รวมทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการป้องกันเหตุไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้น และ (๕) จัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือ เพื่อปฏิบัติตามมาตรการข้างต้นภายใน ๑ เดือน จากนั้นให้จัดการเจรจากำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างกันภายในอีก ๑ เดือน

มุมมองต่อปัญหา

สิงคโปร์ : อาจมองว่าการถมทะเลเพื่อขยายพื้นที่ท่าเรือยะโฮร์บาห์รูของมาเลเซีย นั้น จะส่งผลทำให้พื้นที่อาณาเขตทางทะเลของมาเลเซียขยายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ได้แก่ การเกิดพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียที่ขยายเพิ่มมากขึ้น เส้นทางเดินเรือมีความทับซ้อนกัน เกิดอุบัติเหตุทางเรือเพิ่มขึ้น เกิดปัญหาการอ้างสิทธิ์และการรุกล้ำน่านน้ำ การสูญเสียอำนาจอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ อาจนำมาสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน โดยความตึงเครียดที่เกิดขึ้นอาจกลายเป็นปัญหา “น้ำผึ้งหยดเดียว” หรือชนวนเหตุที่นำไปสู่ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคต

ปัญหาการอ้างสิทธิ์พื้นที่ทับซ้อนระหว่างสิงคโปร์-มาเลเซีย

มาเลเซีย : สำหรับสิงคโปร์นั้น ถือได้ว่าเป็นประเทศขนาดเล็กที่รายล้อมไปด้วยประเทศขนาดใหญ่อย่างมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งส่งผลทำให้การคมนาคมทางทะเลและทางอากาศ จำเป็นต้องแล่นผ่านน่านน้ำและน่านฟ้าของมาเลเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะเส้นทางการบินใหม่ของสิงคโปร์ที่ต้องบินผ่านเขตปาริฎึง รัฐยะโฮร์ ของมาเลเซีย ซึ่งส่งผลทำให้พื้นที่ดังกล่าวของมาเลเซียไม่สามารถก่อสร้างอาคารสูงได้ โดยมาเลเซียอาจมองว่าเส้นทางการบินใหม่ของสิงคโปร์นั้น ส่งผลกระทบต่อประเทศของตนในมิติต่าง ๆ ทั้งการถูกละเมิดน่านฟ้า มลภาวะทางอากาศที่เกิดจากเครื่องบิน (เสียงเครื่องยนต์ และควันจากท่อไอเสีย) การต้องจำกัดความสูงของอาคาร และสิ่งที่สำคัญ คือ มาเลเซียมีความต้องการเข้ามาบริหารจัดการน่านฟ้าเหนือรัฐยะโฮร์ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องเกรงใจสิงคโปร์

❖ พจนานุกรมอาเซียน

๑) หากสิงคโปร์ใช้มาตรการที่แข็งกร้าวต่อมาเลเซียดังที่ประกาศไว้ กล่าวคือ การดำเนินมาตรการของกองทัพเรือสิงคโปร์ต่อการรุกรานน่านน้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตของเรือมาเลเซีย ก็อาจส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศต้องตกอยู่ในภาวะความตึงเครียดเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลกระทบต่อการรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวและเสถียรภาพของอาเซียนได้ เช่น การเกิดเสียงแตกในเวทีนานาชาติ ซึ่งขัดกับเป้าหมายที่จะทำให้อาเซียนเป็นเสียงเดียว

๒) หากสิงคโปร์และมาเลเซียไม่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการหารือร่วมกันในระดับทวิภาคี และสิงคโปร์ดึงเอาประเทศที่อยู่นอกภูมิภาคเข้ามาเป็นตัวกลางเพื่อเข้าสู่กระบวนการเจรจาระหว่างประเทศ ๓ ฝ่าย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของอาเซียนในสายตาของสังคมโลก ซึ่งอาเซียนถือว่าเป็นเวทีการแก้ไขปัญหาในระดับภูมิภาค แต่ไม่ได้รับความไว้วางใจ หรือเลือกใช้เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในประเด็นเกี่ยวกับพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลและน่านฟ้าระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์

❖ พจนานุกรมไทย

ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลและน่านฟ้าระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์นั้น สามารถมองได้ใน ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

๑) อาจมองได้ว่าเป็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศเท่านั้น ซึ่งไทยในฐานะประธานอาเซียนไม่ควรเข้าไปแทรกแซงกลไกการแก้ไขปัญหาในระดับทวิภาคี แต่อาจสามารถเป็นตัวแปรในการแก้ไขปัญหาได้ เช่น การช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีที่เอื้อต่อการเจรจาแก้ปัญหาระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ เมื่อมีโอกาสพบปะหารือกันในเวทีต่าง ๆ

๒) แต่ถ้าหากปัญหาดังกล่าวถูกชาติสมาชิกอาเซียนมองว่า เป็นปัญหาที่ต้องใช้กลไกระดับภูมิภาคเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหา ไทยในฐานะประธานอาเซียนจะต้องพิจารณาแนวทาง หรือมาตรการในการรับมือกับแรงกดดันในลักษณะต่าง ๆ ของชาติสมาชิกฯ เช่น มีแนวทางในการตอบคำถามแก่ชาติสมาชิกฯ ในลักษณะเชิงบวก หรือมีคำอธิบายในเชิงสายกลาง เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อด้านลบ หรือผลเสียต่อกระบวนการแก้ไขปัญหาของมาเลเซียและสิงคโปร์

❖ ข้อเสนอแนะ

ระดับรัฐบาล : ในฐานะเป็นประธานอาเซียน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มาเลเซียและสิงคโปร์เลือกใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี กล่าวคือ การเสนอให้ทั้งสองประเทศปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศและข้อตกลงต่าง ๆ ที่มีและใช้กันอยู่ตามหลักสากล เพื่อนำมาใช้คลี่คลายปัญหาข้อพิพาททางเขตแดนระหว่างกันให้สำเร็จลุล่วงอย่างรวดเร็วและราบรื่น โดยทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์จะต้องพยายามใช้ความสุชุมและเหตุผลมาพิจารณาในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แต่สิ่งที่ไทยพึงระมัดระวัง คือ การไม่เข้าไปแสดงบทบาทนำในการแก้ไขปัญหาจนทำให้ไทยกลายเป็นคู่ขัดแย้งเสียเอง ซึ่งการดำเนินการใด ๆ ควรให้สื่อออกไปในลักษณะของคณะกรรมการ หรือมติความเห็นชอบในภาพรวมของอาเซียน

หน่วยงานความมั่นคง : กองทัพไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกองทัพมาเลเซียและกองทัพสิงคโปร์ในทุกระดับ โดยมีการเดินทางเยี่ยมเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูงระหว่างกัน มีการฝึกร่วมผสมระหว่างกันเป็นประจำทุกปี มีการให้เข้าพื้นที่ฝึกและเก็บอาวุธยุทโธปกรณ์ มีการลาดตระเวนร่วม และมีการรอบความร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งทั้งกองทัพไทย กองทัพมาเลเซีย และกองทัพสิงคโปร์ต่างก็ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ฉะนั้น จากกรณีข้อพิพาทเรื่องเกี่ยวกับเขตแดนระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ กองทัพไทยควรพิจารณาหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็น อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ควรแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกหรือสร้างสรรค์ เช่น การเชิญชวนให้มีการฝึกร่วมผสม ๓ ฝ่าย และการจัดสัมมนาเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างกรอบความร่วมมือทางทะเล เป็นต้น

❖ อ้างอิง

- ๑) เว็บไซต์ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, https://www.nia.go.th/niaweb59/default_TH_.asp
- ๒) เว็บไซต์ Bernama, <http://www.bernama.com/bm/news.php?id=930965>
- ๓) เว็บไซต์ The Straits Times ของมาเลเซีย, <https://www.straitstimes.com/tags/malaysia>
- ๔) เว็บไซต์ The Straits Times ของสิงคโปร์, <https://www.straitstimes.com/singapore>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย. สปท.) T/F : ๐ ๒๖๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- ☐ การเมือง ☐ เศรษฐกิจ ☐ สังคม ☐ วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี ☐ การทหาร ☐ พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
- ☐ อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

บทวิเคราะห์โดย นายกนกกฤษฎณ์ รักษาพรหมณ์ นักวิจัย ศศย.สปท.